

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע בלק

בני ישראל מתקדמים לעבר הארץ תוך לחימה בעמים שעומדים בדרכם • בדרכו של בלעם לקלל את ישראל ארע נס: האתון התחילה לדבר כמו בן אדם

לאחר כמעט ארבעים שנות נדודים במדבר, התקדמו בני-ישראל לעבר הארץ & המובטחת, כשהם לוחמים בעמים שעומדים בדרכם וכובשים את ארצותיהם. בפרשה הקודמת קראנו על הנצחונות על סיחון מלך האמורי ועוג מלך הבשן שבסופם ניצבו בני-ישראל סמוך לגבולה של ארץ מואב. באותה עת מלך מואב בלק בן ציפור, אשר נבהל מאוד למשמע הניצחונות המוחצים של ישראל על האימפריות חגדולות. פחד רב תקף אותו בראותו כי בני-ישראל חונים בסמוך לממלכתו. ראשית דבר התייעץ עם זקני הארץ השכנה, מדין, אשר היו ידועים בחכמתם. הללו ידעו לספר לו שהסיבה לכל ניצחותיהם של בני-ישראל אינה נעוצה בכוחם הפיסי כי אם בכח אמונתם ובציוויים היוצאים מפי משה. בהתאם לכך מחליט בלק למקד את מלחמתו עם ישראל בתחום זה ולא בעימות צבאי ישיר. לשם כך הוא פונה אל בלעם בן בעור, נביא הגויים הידוע בקסמיו, שגם הוא כוהו בפיו ושמו הולך וגדל בכל הארץ במעשי נפלאותיו.

מבצע הקללה

משלחת מכובדת, הכוללת את זקני מואב ומדין, מגיעה אל בלעם ומבקשת ממנו בשמו של בלק לקלל את ישראל. לדברי חברי המשלחת מקוה בלק שבלעם, בהבל פיו, ישנה את מאזן הכוחות באיזור. אלא שבלעם משיב להם: "לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר". באותו לילה נראה האלוקים אל בלעם ומשמיע בפניו מילים ברורות: "לא תלך עמהם, לא תאור (תקלל) את העם כי ברוך הוא".

אולם בלעם, שרוח השנאה זורמת בעורקיו וליבו מושכו ללכת אחרי השליחים, נוקט בדברי תשובתו למשלחת בדרך דיפלומטית הניתנת לפרשנויות שונות: "לכו לארצכם כי מאן (סרב) ה' לתיתי להלך עמכם". כך ניטעת בליבם ההרגשה שדוקא איתם שעמכם אין השם מוכן ללכת, אבל כאשר יגיעו אליו שרים גדולים וחשובים מהם תהיה התשובה חיובית. בלק קולט את ה"מסר" ושולח משלחת מכובדת יותר שגם מבטיחה לבלעם מענק שמן מהמלך; "כי אכבד אכבדך מאוד וכל אשר תאמר אלי אעשה...".

על אף שבלעם יודע כבר את התיחסותו השלילית של האלוקים ל"מבצע הקללה", עדיין הוא מפיח באורחיו תקוות: "שבו בזה גם אתם הלילה ואדעה מה יוסף ה' דבר עימי". אף הפעם הוא זוכה לתשובת אלוקים, נראית בתחילתה מפתיעת משהו אך סופה ברור: "אם לקרוא לך האנשים באו, קום לך איתם. אך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה!". בלעם, תאחוז כולו בשנאתו העוורת, לא שם ליבו למסר הטמון בתשובת האלוקים ויוצא לקלל את ישראל.

אתון מדברת

בדרכו ארע דבר מוזר. האתון, עליה רכב בשם. נעצרה לפתע באמצע הדרך ולא זזה ממקומה. בלעם היכה בה וניסה להקימה אך לשוא. ואז... אז ארע הנס: האתון התחילה לדבר כמו בן אדם; "מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים (פעמים)?" - בקע הקול מפי האתון. בלעם איבד את סבלנותו וקצף על אתון; "...לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך".

והנה לפתע נגלה לעיניו מלאך ה', שעמד לפניו וחסם את הדרך כשחרב שלופה בידו. כעת הבין בלעם את פשר התנהגות האתון. המלאך הזכיר לו את דברי האלוקים בלילה הקודם; "לך עם האנשים, אפס (על כורחך) את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה".

נאומים מוצלחים...

על פסגת הרי מואב, בנוכחות קהל רב, נהפך מה שאמור היה להיות כנס גינוי וקללה לטקס שירת מזמורי ברכה. בלעם, אבי הקוסמים, הנואם המהפנט, כשנחה עליו רוח ה' הוא משמיע חרוזי ברכה לעם ישראל. שבעה משלים (נאומים) נשא בלעם; שלושת הראשונים היו ברכות שם ישראל וארבעת האחרונים היו דברי נבואה על שעתיד לקרות לישראל ואומות העולם.

הוא מונה את שבחו של עם ישראל; "הן עם לבדד ישכון, ובגויים לא יתחשב"; "הן עם כלביא יקום

וכארי יתנשא..."; "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל" ועוד.

בלק אינו רווה נחת מדיבורים שכאלו ולוקח את בלעם למקום תצפית גבוה יותר, בתקווה שמשם תצמח הקללה. אך לשוא, בלעם ממשיך לפרט את שבחי ישראל. בלק קוצף וזועף על בלעם: לא רק שלא קילל את ישראל אלא גם ברכם. "ברח לך אל מקומך..." - הוא מפטיר לעברו. אולם בלעם אינו יכול לעשות דבר ורק מזכיר לבלק שכבר הודיע לו מפורשות עוד בהתחלה כי יוכל לדבר רק את שישים ה' בפיו.

החטא והמגיפה

בלעם אומנם נחל כשלון חרוץ בביצוע משימתו, אך לפני שהוא עוזב את המערכה הוא מגלה לבלק: אלוקיהם של ישראל שונא זימה, וגילוי עריות וכדאי לנסות להכשילם בעוון זה. בלק ממהר לנסות את הפטנט והפעם ההצלחה מאירה לו פנים; בנות מואב שבו את ליבם של ישראל והסיתו אותם-לעבודה זרה.

בפקודת ה' התבצע הרג המוני בכל אלו שהתפתו אחרי האלילים. בתוך כל המהומה הופיע ראש שבט שמשון, זמרי שמו, והביא לפני משה אשה מדינית, בשאלה; האם היא מותרת או אסורה?

כוונתו היתה שאם יגיד משה שהיא אסורה יקשה לפניו שהרי הוא בעצמו לקח את ציפורה בת יתרו שהיתה מדינית. באותו רגע רפו ידי משה ולא ידע מה לעשות לו.

אז קם לפתע מבין הקהל פנחס בן אלעזר הכהן ובאמצעות הרומוח שבידו דקר את זמרי והמדינית. באותו הרגע נעצרה המגיפה הפראה שהפילה עשרים וארבעה אלף איש מבני ישראל. ויקיזורט